

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-05-28

Närvarande: F.d. justitieråden Mahmut Baran och Helena Jäderblom
samt justitierådet Christine Lager

Sveriges utrikes underrättelsetjänst

Enligt en lagrådsremiss den 30 april 2026 har regeringen (Utrikesdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om behandling av personuppgifter vid Sveriges utrikes underrättelsetjänst,
2. lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning,
3. lag om ändring i lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet,
4. lag om ändring i lagen (2006:939) om kvalificerade skyddsidentiteter,

5. lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet,
6. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
7. lag om ändring i lagen (2009:966) om Försvarsunderrättelsedomstol,
8. lag om ändring i skyddslagen (2010:305),
9. lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900),
10. lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,
11. lag om ändring i lagen (2011:846) om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa tjänster inom vägtransportområdet,
12. lag om ändring i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,
13. lag om ändring i lagen (2013:315) om intelligenta transportsystem vid vägtransporter,
14. lag om ändring i lagen (2016:534) om åtgärder för utbyggnad av bredbandsnät,
15. lag om ändring i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning,
16. lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396),
17. lag om ändring i lagen (2019:547) om förbud mot användning av vissa uppgifter för att utreda brott,
18. lag om ändring i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter,

19. lag om ändring i lagen (2021:1171) om behandling av personuppgifter vid Försvarmakten,
20. lag om ändring i lagen (2021:1172) om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt,
21. lag om ändring i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation,
22. lag om ändring i vapenlagen (2026:000),
23. lag om ändring i lagen (2026:000) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet i krig eller krigsfara.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Camilla Lindell och kanslirådet Alexander Sevelin.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Allmänt

I lagrådsremissen behandlas en ny lag som avser behandling av personuppgifter och flera lagändringar, som alla behövs för att en ny myndighet ska få rättsliga förutsättningar att bedriva utrikesunderrättelseverksamhet. I den promemoria som utgör underlag för lagstiftningsarbetet och som har upprättats i Utrikesdepartementet, föreslås som framgår av promemorians titel att den nya myndigheten ska benämnas Myndigheten för utrikes underrättelser.

Ingen av remissinstanserna har redovisat någon synpunkt på den beteckningen. Regeringen har emellertid bestämt att myndigheten ska heta Sverige utrikes underrättelsetjänst. Vilket namn regeringen har valt för den nya myndigheten regleras inte i förslagen i lagrådsremissen. Det är alltså inget som faller under Lagrådets granskning.

Uttrycket försvarsunderrättelseverksamhet ska, enligt flera av lagförslagen i remissen, ersättas med uttrycket utrikes underrättelseverksamhet. Enligt regeringen ska uttrycken ha samma betydelse, dvs. återspegla att syftet med verksamheten är att understödja landets yttre säkerhet.

Lagrådet anser att beteckningen utrikes underrättelseverksamhet är tydlig och missvisande vilket innebär en risk för tillämpningsproblem. Den underrättelseverksamhet som ska bedrivas inom ramen för myndigheten Sveriges utrikes underrättelsetjänst är enligt vad som har upplysts vid föredragningen avsedd att bedrivas främst i Sverige. Uttrycket utrikes underrättelseverksamhet ger med sin särkrivning intrycket av att verksamheten är förlagd till utlandet eftersom en läsning av uttrycket ger vid handen att "utrikes" syftar på var själva verksamheten är förlagd. Eftersom det som torde avses i stället är underrättelseverksamhet som har med utlandet att göra skulle det enligt Lagrådets mening vara lämpligare att tala om utrikesunderrättelseverksamhet. Det är visserligen ett långt ord, men inte längre än det tidigare använda begreppet försvarsunderrättelseverksamhet.

Förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Sveriges utrikes underrättelsetjänst

1 kap. 1 §

I paragrafen regleras syftet med lagen. Där anges att syftet är att säkerställa att Sveriges utrikes underrättelsetjänst kan behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt och skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter i samband med sådan behandling.

Av lagrådsremissen framgår att verksamhet av nu aktuellt slag ska bedrivas av flera myndigheter (t.ex. Försvarmakten). Av lagtexten

framgår inte klart att uttrycket "Sveriges utrikes underrättelsetjänst" är ett namn på en myndighet. För att det ska bli tydligt att det endast är den nya myndighetens behandling av personuppgifter som regleras, och inte även sådan utrikesunderrättelseverksamhet som bedrivs av andra av Sveriges myndigheter, bör myndighetens beteckning, åtminstone första gången beteckningen anges i lagtexten föregås av ordet myndigheten.

7 kap. 2, 3 och 4 §§

Paragraferna reglerar överklagande av myndigheten Sveriges utrikes underrättelsetjänsts beslut.

Enligt 2 § första stycket får myndighetens beslut enligt 5 kap. 2 och 3 §§ att inte lämna information och beslut enligt 5 kap. 6 § i fråga om rättelse, radering, begränsning av behandlingen eller underrättelse till tredje part överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Enligt 3 § får även tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande överklagas.

I 4 § anges att andra beslut enligt lagen än de som anges i 2 och 3 §§ inte får överklagas.

I 5 kap. 4 och 5 §§ finns bestämmelser som begränsar informationsskyldigheten. I 5 kap. 4 § anges att informationsskyldigheten enligt 2 och 3 §§ inte gäller i den utsträckning sekretess hindrar att uppgifterna lämnas ut. I 5 kap. 5 § finns bestämmelser om att informationsskyldigheten inte gäller för bl.a. minnesanteckningar.

5 kap. 4 och 5 §§ inkluderas, som framgått, inte i de bestämmelser som får överklagas enligt regleringen i 7 kap. Vid föredragningen har upplysts att avsikten är att 5 kap. 4 och 5 §§ endast ska komplettera bestämmelserna enligt 5 kap. 2 och 3 §§. Ett överklagande av ett beslut om att neka information på grund av exempelvis sekretess ska

alltså anses vara ett överklagande av ett beslut enligt 5 kap. 2 eller 3 §. Därmed är beslutet alltså överklagbart enligt bestämmelserna i 7 kap. Enligt Lagrådet bör detta tydliggöras åtminstone i författningskommentaren till bestämmelserna i 7 kap.

Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:939) om kvalificerade skyddsidentiteter

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkt 2

I lagen finns bestämmelser om kvalificerade skyddsidentiteter för polisanställda och anställda vid Försvarsmakten. I 2 § finns bestämmelser om vem ett beslut om kvalificerad skyddsidentitet får avse. Ett sådant besluts giltighetstid regleras i 8 §. Bestämmelser om vad som ska göras om förhållanden ändras under beslutets giltighetstid finns i 9 §.

I lagrådsremissen föreslås att 2 § ändras på så sätt att ett beslut om kvalificerad skyddsidentitet ska få avse vissa personer knutna till myndigheten Sveriges utrikes underrättelsetjänst i stället för personer som är anställda vid Försvarsmakten. Ändringen i 8 § innebär att även den nya ansökningsmyndigheten, dvs. myndigheten Sveriges utrikes underrättelsetjänst, kan ansöka om förlängning av ett beslut om kvalificerad skyddsidentitet. Vidare föreslås att andra stycket i 9 § justeras på så sätt att även den nya ansökningsmyndigheten genast ska anmäla till beslutsmyndigheten när det finns grund för att upphäva eller ändra ett beslut om kvalificerad skyddsidentitet.

De föreslagna justeringarna av de nyssnämnda bestämmelserna har föranlett övergångsbestämmelsen i punkt 2. Bestämmelsen som saknar författningskommentar i lagrådsremissen lyder enligt följande.

Beslut om kvalificerad skyddsidentitet som har meddelats enligt 2, 8 eller 9 § i den äldre lydelsen gäller fortfarande.

Av den föreslagna bestämmelsen följer således att beslut av nu aktuellt slag som har meddelats före ikraftträdandet kommer att fortsätta att gälla till dess giltighetstiden för beslutet löper ut.

Under handläggningen av ärendet i Lagrådet har upplysts att tanken är att bedömningen av om det finns grund för att upphäva eller ändra ett beslut som har meddelats före ikraftträdandet ska göras utifrån bestämmelsernas äldre lydelse. Däremot är avsikten, enligt vad som upplysts, att bedömningen av om det finns förutsättningar att förlänga ett redan meddelat beslut ska göras enligt bestämmelsernas nya lydelse.

För att en bedömning av om det föreligger förutsättningar för att upphäva eller ändra ett beslut som har meddelats före ikraftträdandet ska kunna ske enligt den äldre lydelsen torde det krävas uttryckligt lagstöd. Lagrådsremissen innehåller inte någon sådan övergångsbestämmelse. Lagrådet förordar därför att det införs en övergångsbestämmelse som anger vilken lydelse som ska tillämpas när ett beslut av det nu aktuella slaget ska upphävas eller ändras.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.